

Ігор Шумей

З іменем ти – *primus inter pares* (перший із-поміж однакових)

Латинське прислів'я

У пропонованій статті ми спробували глянути на ім'я людини через призму Слова як одного з найдавніших, наймістичніших і найтаємничіших символів людства.

Земляни на сьогодні створили надпотужні комп'ютери, заглибилися в атомне ядро, космос, але так і не наблизилися до розкриття загадки, як, де і коли виникло слово. Адже система слова (мови) не піддається формалізації, алгоритмізації (у своїх творчих аспектах). Історія вибору імени дитини

Світ цей сотворений Богом, і ми завжди повинні пам'ятати, що живемо у Божому світі. Господь з нами є усюди: і на образах у нашій оселі, і в молитвах, і у нашому імені. Бог знає кожну людину від самого початку її існування, ще до того, як вона побачить денне світло.

Про це переконливо говориться устами Йова у текстах Старого Завіту: «Хіба не Той, що створив мене, створив і його в лоні? Хіба ж не Той самий сотворив вас в утробі?..

Господь покликав мене від утrobi, від лона матері моєї назвав моє ім'я» (Йов.31:15).

Історія вибору імени дитини, як і визначення її віку, у різних народів різна. У стародавньому Китаї новонародженому в метрику разом з іменем дописували один рік життя, що свідчило: вибір імени і внутрішньоутробний період життя є важливим і найбільш вирішальним етапом життя людини. А у деяких народів Латинської Америки новонародженого визнають дитиною щойно у віці двох років, лише тоді він одержує ім'я і вважається членом родини.

Яке Твоє ім'я, хто Твої батьки, де живеш, як називається Твій край? – запитують при будь-якій зустрічі чи знайомстві. Такі перші питання, що їх «чужі» дорослі ставлять, зазвичай, дітям, і до відповіді на які ми заздальгідь їх готуємо, обираючи дитині ім'я. Яке Твоє ім'я? – це вже визначення одного з множини подібних, це «я» серед «нас» і «їх», це – те, що утверджує особу на горизонтальній площині і одиницю в родоводі, тобто на спадкоємній вертикалі.

Питання «яке Твоє ім'я» є давнім і якщо не синхронним, то, у всякому разі, не набагато молодшим від часу виникнення самих особових імен. Так само і запитання «що це за оселя?», «що це за край?», «як називаються ця ріка, ці гори чи озера, моря?», «як звуть Твій народ?» Коли ж почали найменовувати окремих людей і називати географічні об'єкти, нам точно не відомо. Зате з певністю можна сказати, що готові назви і сам спосіб назвотворення прийшли в писемний період з дописемного вже з устояними моделями. Найдавніші пам'ятки релігійного письменства, з яких згодом започаткується і красне письменство, фіксують низки власних імен. Власні імена *nomina propria* є молодшими від загальних *nomina appellativa*, і утворилися вони тоді, коли з'явилася потреба індивідуалізації будь-якої особи.

Система імен, що побутує сьогодні в українського, російського та білоруського народів, формувалася протягом багатьох століть. Основу її складають імена християнського календаря. Звичайно, були в людей імена і до прийняття християнства. Їх підказували, здебільшого, різні обставини родинного життя. Наприклад, довгоочікуваного сина називали Ждан, небажаного – Неждан, Нечай, перший син діставав ім'я Одинець, третій у сім'ї – Третяк і т. ін.

В іменах відображалися певні риси людей (Буян), пора року, коли дитина з'явилася на

світ (Зима), віра в магичну силу імени, спільного із назвою рослини, тварини тощо (Береза, Лев, Орел, Сокіл) та ин. Імена з негативним емоційним забарвленням давалися як застережний захід: за уявленням наших пращурів, погані імена (Горе, Захвораї) оберігали дітей від дії злих сил. У дохристиянський період поряд з одноосновними іменами функціонували і двоосновні з компонентами -слав, -мир, -волод, -гост, -бор: Милослав, Радослав, Володимир, Всеволод, Ратибор та ин.

Сучасні імена українців

У складі сучасних імен дослідники виділяють візантійські християнські імена, або імена християнського календаря, запозичені разом із введенням християнства на Русі у X ст. Ці канонізовані (узаконені) Церквою і зафіксовані у спеціальних книгах (святцях) імена давалися під час хрещення. Візантійські імена, крім давньогрецьких, охоплювали давньоримські і давньоєврейські, а також незначну частину імен тих народів, з якими греки візантійської епохи підтримували торговельні і культурні зв'язки. До візантійських імен належать, наприклад, популярні на Україні імена Іван, Олексій, Михайло, Григорій, Петро, Федір, Ганна, Олена, Катерина. На українському мовному ґрунті вони набули специфічного звукового оформлення, обросли різноманітними варіантами і вже давно не сприймаються як запозичені.

Канонізовані Церквою імена на території сучасної України приживалися поступово. Як зазначає дослідниця словотвору актової мови Л. Л. Гумецька, незважаючи на поширеність церковних імен у XIV-XV ст., слов'янські особові назви не виходять з ужитку. Іноді одна й та сама особа є носієм церковного і слов'янського імени.

Паралельне вживання таких імен засвідчують історики мови і в XVIII ст. Сьогодні імена умовно можна поділити на такі загальні групи:

- 1) давньоруські – Володимир, Всеволод, Ростислав, Людмила та ин., у тому числі кальки з грецької мови типу Богдан, Віра, Надія, Любов і окремі імена скандинавського походження, що побутували в Древній Русі – Ігор, Олег, Ольга;
- 2) імена, запозичені із західнослов'янських і південнослов'янських мов: Ванда, Ружена, Власта, Квітослава та ин;
- 3) нові імена, які почали з'являтися після жовтневого перевороту, коли Церква була відокремлена від держави і батьки давали дітям імена, що виходили за межі канонічних. Імена-неологізми поповнювалися за рахунок назв квітів: Лілія, Піонія тощо. Іменами ставали слова типу Геній, Ідеал, Ідея, Новела, Іскра та под. Як показує мовна практика, перевірку часом витримали далеко не всі такі імена-неологізми 20-х років XX ст.;
- 4) імена, запозичені із західноєвропейських мов типу Альберт, Арнольд, Артур, Вільгельм, Франц, Жанна, Елеонора та под. Їх поширенню сприяли популярні твори зарубіжної художньої літератури, преса, радіо, кіно. Так, на честь героїнь трагедій Вільяма Шекспіра дівчаток називали Дездемоною, Джульеттою, Офелією, на честь героїні опери Джузеппе Верді «Травіата» – Віолеттою та ин. Надмірне захоплення іншомовними іменами, що було характерне для 20-30-х років XX ст., уже в 40-х роках різко спадає;
- 5) індивідуальні імена-новотвори, які виникають у колі тієї чи іншої родини. До таких, наприклад, можна віднести ім'я Вальжанна, згадане у творі І. Григурка «Ватерлінія»: – А Вальжанна – це хто з таким чудним ім'ям? – Донька. Ім'я – подвійне. Жінка хотіла Жанною назвати, а я Валентиною. Вирішили піти на компроміс.

У наші дні переважна більшість імен, якими називають новонароджених, належить до

системи традиційних імен, успадкованої від попередніх поколінь, але естетично відшліфованої.

Територіяльні особливості українських імен

Спільна для всієї України система імен має на окремих територіях свої особливості. В силу ряду історичних, політичних та географічних факторів деяка специфіка імен помітна на західноукраїнських землях. До складу імен, які функціонують серед корінного українського населення, особливо на межі з іншими етнічними регіонами Закарпаття, увійшли угорські запозичення (Йовшка, Пішта, Фері, Імрі, Тібор, Гіза, Жужа), чеські (Божена, Власта), польські (Юзик, Броня, Кася), румунські (Даць, Флорій, Думіка, Никора, Ляна, Нуця), німецькі (Вілі, Руді, Герміна, Герта, Йоганка) та ін.

На Буковині виділяється група імен, не властивих іншим територіям України: Теофій, Дністрян, Донекий, Філомена, Арманія, Фонета та ін.

У середовищі українців також зустрічаються молдавські імена: Віоріка, Лівія, Родіка, Філінія, Манолія і под. У більшості українських словників імен вони не фіксуються.

У вживанні загальнонаціональних імен на території різних діалектів відображаються відповідні місцеві фонетичні та морфологічні риси. Наприклад, у деяких говірках південно-західної групи ім'я Дмитро звучить як Гмитро, Марися як Маришя; Ілько, Омелько, Антін – як Гилько, Гомелько, Гантін. Орудний відмінок чоловічих імен типу Микита, Кузьма, Микула має в середньокарпатських говорах закінчення -ом (Микитом, Кузьмом, Микулом) замість -ою (Микитою, Кузьмою, Микулою); у східнокарпатських і покутсько-буковинських говорах зустрічаються усічені кличні форми Марі, Гафі, Мико (замість Маріє, Гафіє, Миколо) та ін. Існують також деякі діалектні відмінності і в творенні варіантів імен.

Зростання культурного рівня народу, посилення зв'язків міста й села сприяють нівеляції діалектних особливостей у сфері найменування, унормуванню загальнонаціонального репертуару імен.

Варіювання імен

Імена в залежності від ситуації мовлення можуть виступати у найрізноманітніших видозмінах. Поруч з офіційними повними документальними іменами існують розмовно-побутові (скорочені, чи усічені, здрібніло-пестливі та згрубіло-зневажливі) їх варіанти.

Явище варіантності властиве і документальним іменам. Загальнонаціональні варіанти документальних імен виникли у процесі освоєння давніх запозичень і відображають взаємодію літературно-книжної та усно-розмовної традицій у розвитку української мови. З основних фонетико-морфологічних явищ, що створюють варіанти цього типу, можна назвати:

- а) чергування голосних звуків (Антон – Антін, Никон – Никін; Єремія – Ярема; Єфим – Юхим; Євсей – Оверкій, Оверко; Уляян – Юліан; Влас – Улас, Мойсей – Мусій);
- б) чергування приголосних звуків (Амвросій – Амбросій; Устин – Устим, Панфіл – Памфіл; Парфен – Пархом, Пархім; Фадей – Тадей, Феодосія – Теодозія, Стефан – Степан; Фома – Хома, Фотинія – Хотина);
- в) скорочення початку чи кінцівки імені (иноді – і початкової, і кінцевої частин): Ігнатій – Ігнат – Гнат, Іларіон – Ларіон, Гликерія – Ликера, Анастасій – Анастас, Арсеній – Арсен, Прокопій – Прокіп та ін.

Число варіантів чоловічих імен (частина з них належить до розмовного фонду) поповнюють типові для української мови утворення на -а, -о, -ко, -аш (-яш), -ош: Олексій – Олекса, Лавр – Лавро, Лев – Левко, Герасій – Герасько, Григорій – Грицько, Зіновій – Зінько, Ілля – Ілько – Ілаш, Лука – Луцько – Лукаш, Дорофій – Порош, Єрофій – Ярош та ін.

У жіночих документальних іменах найпоширеніше варіювання закінчень -ія, -а(я): Арсенія – Арсена, Дарія – Дор'я, Євгенія – Євгена, Лукерія – Лукера, Наталія – Наталя, Парасковія – Параска тощо.

Великою фонетичною і словотвірною різноманітністю відзначаються розмовно-побутові варіанти імен. На різних територіях України, крім спільного фонду цих варіантів, якими користуються усі представники нації, існує і свій набір скорочених, здрібніло-пестливих та згрубіло-зневажливих найменувань.

Дослідник імен сучасних говорів Закарпаття П. П. Чучка констатує, що 270 імен, які функціонують серед українського населення цього краю, реалізуються у 2200 варіантах. Наприклад, 70 варіантів має ім'я Анна, серед них і місцеві: Аннуца, Анда, Анцина, Аньча, Ганизя, Ганішка, Ганьча, Низя, Онизя, Онуша та ін. Понад сто розмовно-побутових варіантів імени Іван засвідчила дослідниця Л. В. Каракалія в буковинських говорах. Деякі з них виникли в процесі багатовікових контактів українського народу з молдавським, як-от: Івануца, Івон, Івоніка, Івонел. Пор. ще варіанти імени Марія: Маріука, Марікуца, Маріуца, Маріца, Маріучка, Марійора, Марцьола тощо. Місцеві риси мають розмовно-побутові імена й інших регіонів нашої держави.

Здатність імен до варіювання не завжди береться до уваги під час оформлення документів, що викликає ряд небажаних явищ: у документи потрапляють повні імена у місцевій звуковій оболонці; замість повних імен фіксуються розмовно-побутові усічені варіанти; у документах однієї і тієї ж особи зустрічаються різні варіанти імени тощо. Це неминуче призводить до юридичних ускладнень.

Як українці називають дітей в наш час

Найновіші дослідження, проведені на території України, дають уявлення про ті процеси, що відбуваються у найменуванні новонароджених нині. Є підстави констатувати повну відсутність соціальної диференціації особових імен на Україні, інтенсивне зближення міського і сільського іменного репертуару. Очевидне прагнення батьків до збагачення, оновлення сучасного складу імен, що значно звузився у порівнянні з попередніми поколіннями. І в містах, і в селах чітко окреслюється група панівних імен, окремі з яких можуть у той чи інший рік відрізнятись частотою реєстрації, заступатися іншими, але сама група імен-улюбленців різко вирізняється на тлі імен обмеженого чи поодинокого вжитку. Лідерство по всій Україні тривалий час тримають імена: Андрій, Віктор, Віталій, Володимир, Дмитро, Євген, Ігор, Олег, Олександр, Сергій, Юрій; Ірина, Людмила, Марина, Наталія (Наталя), Олена, Ольга, Світлана, Тетяна. Останнім часом до імен масового поширення долучилися: Максим, Роман, Руслан, Алла, Валентина, Вікторія, Ганна (Анна), Інна, Оксана, Юлія. Не обійдені увагою батьків, хоч використовуються рідше, ніж вищезгадані, імена Анатолій, Антін, Богдан, Вадим, Валерій, Василь, Владислав, В'ячеслав, Геннадій, Григорій, Костянтин, Леонід, Микола, Мирослав, Назар, Павло, Петро, Станіслав, Тарас, Ярослав; Галина, Віра, Катерина, Любов, Лариса, Лідія, Лілія, Марія, Надія, Яніна.

Помітно, що основною тенденцією розширення сучасного іменного репертуару є

активізація вживання імен традиційного вітчизняного фонду. Молоді батьки відновили у своїх правах призабуті імена: Арсен, Артем, Гліб, Данило, Денис, Єгор, Іван, Ілля, Інокентій, Кирило, Микита, Остап, Платон, Родіон, Тимофій; Анастасія, Антоніна, Дарія, Євдокія, Єлизавета, Марія, Соломія, Уляна, Ярина, хоч такі традиційні імена, як Георгій, Клим, Лев (Левко), Марко, Степан, Федір, Яків, Зінаїда, Зіновія, Зоя, Марта, Мар'яна, Поліна, Раїса, Софія, Таїса, Таміла, Тамара новонароджені дістають порівняно рідко. У пошуках свіжих імен, які б вирізнялися на тлі масових, подружні пари звертаються також до імен з виразним поетичним забарвленням типу жіночих Зорина, Зоряна, Калина, Маїна, Раїна, Сніжана, Юнія, Розалія. Оновлюється іменний репертуар і за рахунок запозичень з мов інших країн, зокрема тих, до яких спостерігається масова еміграція українців: Італії, Еспанії, Португалії тощо. Поширеними вкрапленнями є зарубіжні імена: Альберт, Едуард, Еміль, Ернест; Анжела, Анжеліка, Елеонора, Еліна, Ельвіра, Ельза, Емма, Еріка, Жанна, Жанетта, Іоланта, Сабіна тощо.

Основними мотивами, які в наш час визначають обрання імени для немовлят, є:

- 1) родинна традиція, за якою сина чи доньку називають іменем батька, дідуся, матері, бабусі чи когось із близьких родичів;
- 2) вшанування іменем дитини видатних осіб, літературних персонажів, кіногероїв, спортсменів тощо;
- 3) милозвучність імени, його легкість у вимові.

Більшість із популярних жіночих імен, наприклад, має «лелійні» сонорні звуки [л], [н]:

Алла, Аліна, Ганна (Анна), Наталія (Наталя), Олена, Ольга, Світлана, Юлія, Яніна.

На тлі спільних тенденцій сучасного найменування людей, властивих трьом східнослов'янським народам, проявляється деяка своєрідність у функціонуванні імен на Україні. Вона найбільш очевидна у сфері жіночих імен: подружні пари досить часто звертаються до жіночих імен, утворених від чоловічих (Адріана, Богдана, Василина, Віталіна, Володимира, Іванна, Леоніда, Михайлина, Павла, Романа, Руслана та ін.); активізується вибір давньоруських і слов'янських складних імен з компонентами -мир, -слав: Дзвенимира, Дзвенислава, Златослава, Зореслава, Квітослава, Мирослава, Ярослава та под.

В український іменний репертуар широко входять імена, пов'язані з конкретними історичними особами, з видатними діячами української культури. Багато юних громадян дістає ім'я Богдан на честь Богдана Хмельницького. Переважно на Україні побутує ім'я Роксолана (Роксоляна), яким було названо у XVI ст. українську дівчину Настю Лісовську (вважають, що воно буквально означає «русинка»), захоплену в рабство кримськими татарами і продану в гарем турецькому султанові. Ставши дружиною Сулеймана I, Роксолана відігравала значну роль у політичному житті Туреччини того часу.

Усе частіше зустрічається у ролі документального ім'я Леся, яке батьки дають дівчатам на честь видатної поетеси Лесі Українки, набули значного поширення й імена Тарас, осяяне славою і генієм Тараса Шевченка, Оксана і Соломія, що увічнюють пам'ять про українських чарівниць співу – Оксану Петрусенко і Соломію Крушельницьку.

Естетика імени, або як назвати свою дитину

Естетика імени передбачає не лише розмаїття імен, красу їх звукової оболонки, багатство похідних варіантів, якими можна висловити ніжність до своїх дітей, а й те, як поєднується обране ім'я з батьківським, як пасує до прізвища. Важко, зокрема, припасувати іншомовне чи виразно «поетичне» ім'я до вітчизняних форм по батькові та

колеритних прізвищ, і це стає об'єктом дошкульного глузування. Можна згадати героїнь гуморески Остапа Вишні «Сумні веселощі» Музу Сидорівну Непідтикану і Немезиду Кіндратівну Полудрабок чи слушне зауваження Федора Маківчука: «Часом декотрі папаші з мамашами як підберуть уже своєму нащадкові ім'ячко, то тільки держись. Скажімо, прізвище в нащадка типове українське Макітра, а ім'я йому притулили чисто англосакське – Джон. От і виходить такий собі чудернацький гібрид «Джон Євлампійович Макітра». Варто також приглядатися, чи не викликає якихось небажаних асоціацій поєднання ініціальних літер і, звичайно ж, слід пильно стежити за тим, щоб у документи не потрапляли імена, по батькові та прізвища, написані без дотримання правил правопису (Валентина Іллінішна Деріземля замість Валентина Іллівна Деріземля, Пьотир Андреевич замість Петро Андрійович та ін.).

Досить часті прояви батьківського суб'єктивізму, що доходить до бездумної примхливості («Запишіть дочку Вікою. Моя дитина! Як хочу, так і назву!»), випадки байдужості, а то й простої безграмотності осіб, які оформляють документи, змушують звернути особливу увагу читачів на юридичні вимоги до найменування людей, на питання, яке має назву «ім'я і право».

Особове ім'я – це юридично зафіксоване слово, за допомогою якого (разом із формою по батькові та прізвищем) здійснюється індивідуалізація, чи, як кажуть фахівці, легалізація особи. За існуючими в нашій країні законами, батьки зобов'язані зареєструвати дитину протягом місяця після її народження. Зафіксована в актовій книзі і в свідоцтві про народження тричленна формула має бути точно відтворена в наступних документах особи. Порядок присвоєння імені новонародженому визначається на державному рівні. До вибору імені батькам слід ставитися з усією відповідальністю, щоб не довелося їх дітям у майбутньому порушувати питання про зміну імені в юридичному порядку, адже працівники рагсів не мають права виправляти ім'я немовляти в актових книгах і свідоцтвах про народження у тих випадках, коли батьки спершу за взаємною згодою обрали ім'я, а потім розчарувалися в ньому.

Під час реєстрації дітей нерідко виникають конфлікти між батьками і працівниками рагсів, зокрема тоді, коли батьки безпідставно пропонують фіксувати недокументальні варіанти імен. Мають рацію ті державні працівники, які відмовляють батьків від реєстрації замість повного імені його скороченого чи пестливого варіантів на зразок: Алик, Жора, Вітя, Віка, Надя, Шура. Хоч деякі із скорочених імен стверджені словниками-довідниками як документальні (Ціна, Ліля, Неля і под.), носії таких імен, особливо дорослі, відчувають незручність у багатьох життєвих обставинах. По-перше, їм досить часто доводиться відповідати на запитання: «А яке ж Ваше повне ім'я?», по-друге, скорочені чоловічі імена не завжди придатні для того, щоб ним називали по батькові. Для маленького хлопчика, наприклад, ім'я Алик, яке так подобається нині батькам, цілком годиться у колі сім'ї і серед друзів. Дорослого ж чоловіка називати Алик Володимирович не дуже зручно, а величати його дітей (стане ж він колись батьком!) Миколою Аликовичем чи Ольгою Аликівною вже зовсім незвично. В побуті на Україні називають Аликами Олексіїв, Олегів і Олександрів, одним із цих імен і слід реєструвати хлопчиків у документах, залишаючи ім'я Алик для неофіційного вжитку. На непередбачені ускладнення наражають своїх синів батьки, які вимагають реєстрації імені Жорж, Жора замість Георгій.

Особливої уваги потребує реєстрація прізвищ. Підміна навіть однієї літери викликає серйозні юридичні ускладнення. Неприпустиме варіювання прізвищ на зразок Касяненко,

Касьяненко, Кас'яненко, Касіяненко у документах однієї особи.

Процесові нормалізації вживання імен на Україні, становленню єдиної системи імен сприяють словники особових імен, які співвідносять загальнономовні документальні (паспортні) і розмовно-побутові варіанти імен. Одним з перших таких словників був словник «Крестные имена людей», що вийшов у 1909 році як додаток до четвертого тому «Словаря української мови» за редакцією Б. Д. Грінченка. У 1954 році в Інституті мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР було створено (укладачі Н. П. Дзятківська, С. П. Левченко, Л. Г. Скрипник) і надруковано за редакцією члена-кореспондента АН УРСР І. М. Кириченка «Українсько-російський і російсько-український словник власних імен людей», який став основою для наступних чотирьох доповнених і уточнених видань (1961, 1967, 1972, 1976). З доповненнями і змінами ці словники перевидуються і сьогодні. Найновішим виданням є «Словник українських імен» І. І. Трійняка, виданий видавництвом «Довіра» 2005 року.

Народження дитини для більшості батьків, є великим випробуванням, яке не можна зрівняти ні з чим у житті. Серед безлічі приємних турбот, що виникли, постає і питання вибору імени немовляти. Розгорнімо ж сторінки словника-довідника і пориньмо в таїну Слова-Імени, бо Словом своїм сотворив Бог цей світ, бо Слово – це Син Божий. Саме Слово обрав Він ім'ям для себе. Даймо ж і ми дитині таке ім'я, яке б ніколи не дозволило їй відцуратися мови народу, мови, яка є його життям і світлом. Інколи цілком добровільно обираючи ім'я для дитини, ми, не усвідомлюючи відповідальності за збереження родової пам'яті, підкоряємось певному колективному смакові, моді на імена, примхи якої не завжди вдається встановити. В українського народу споконвік існувала прекрасна традиція, пов'язана з обранням імени для дитини, а саме, – звичай називати її на честь котрогось з батьків подружжя. Першого сина називали іменем діда, а другого – іменем батька. Давши дитині ім'я свого батька чи матері, ми не лише виявимо цим любов і повагу до них, а й продовжимо життя імени у колі своєї родини, створимо певну традицію роду, яку, можливо, продовжать і наші діти та онуки.

На закінчення

Ономастика будь-якого народу, в тому числі й українського, завжди представляє конгломерат різномовних елементів, тому постійно буде привертати увагу дослідників, захоплюючи можливостями проникнення у глибину віків. Через власні імена відбувається розгадка таємниць чи загадок історії народу, непрочитаних сторінок історії краю, які даватимуть відповіді на запитання: хто ми, звідки йде наш родовід, хто і коли дав нам особові ймення, хто найменував географічні об'єкти нашої країни, хто, коли і як назвав наші села і міста, хто дав назву країні, в якій живемо, назву нашої Батьківщині.

На нашу думку, Слово – це воістину – Все (Гармонія, Енергія, Інформація, Краса). Слово – це і Мудрість, і Думка, і Творчий Дух, і символ духовного Оберега нації. Сучасні словники фіксують такі усталені означення до лексеми «слово»: Слово злагоди, миру; золоте, віще, пророче, живе; добре, чесне; вітальне, прощальне, напутне, сильне, красне, нове, тверде, образне. Водночас слово може бути: лихе, погане, марне, пусте, вбивче, криве, гріховне, облудне. У сучасній літературі, фольклорі «калинове слово» – це символ материнської української мови. Слово водночас є символом знання, пробудження самосвідомості людства. Не випадково Т. Г. Шевченко збирався на сторожі «рабів німих» поставити саме Слово.

Література

1. Симфонія на Старий і Новий Заповіт. Біблейська місія СЕО.
2. Аллеф Зор. Путь сияния // Методы высшей магии. Москва, 1995.
3. Потапенко Г., Дмитренко М. Словник символів культури України. Київ, 2002.
4. Потапенко О. Всеслов'янська молитва // Відродження. 1996, № 4, с. 49-50.
5. Степанов Ю. Кілька гіпотез про імена букв слов'янського алфавіту у зв'язку з історією культури // Вопросы языкознания. 1991, № 3, с. 27.
6. Увійду в дім Твій. Літургійний буквар. Упорядник о. мгр. Микола Витівський. Дрогобич, 2004.
7. Фурдуй Р., Швадчак Ю. Чарівність таємниці. Київ, 1992.

Релігійно-суспільний часопис Дрогобицької Духовної Семінарії «Слово» № 1 (41)
січень-квітень 2010, с.39-43.